

השיחה השבועית
הרב ירון ראובן שליט"א

פרשת
עקב

הרב ירון ראובן שליט"א

YaronBeEzratHaShem.org

פְּרִשְׁת עֵקֶב

הַבְּטָחוֹת נִפְלְאוֹת

הַפְּרִשָּׁה עוֹסֶקֶת בְּהַבְּטָחוֹת נִפְלְאוֹת אִם עִם יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְרוּ תוֹרָה וּמִצְוֹת. וְאוֹמְרֵת הַתּוֹרָה "וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן אֶת הַמְּשֻׁפְּטִים הָאֵלֶּה וּשְׁמַרְתֶּם וַעֲשִׂיתֶם אִתְּם וּשְׁמַר ה' אֱלֹקֶיךָ לְךָ אֶת־הַבְּרִית וְאֶת הַחֶסֶד אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְתָּיךָ" (דְּבָרִים ז, יב), אִין 'וְהָיָה' אֵלֶּה לְשׁוֹן שְׁמֵחָה (פְּסִיקְתָּא זוּטְרָתָא פְּרִשְׁת וְאַתְחִנֵּן דְּף יָא עֵמוּד ב), יֵשׁ שְׁמֵחָה גְּדוּלָּה גַם בְּעוֹלָם הַזֶּה וְגַם בְּעוֹלָם הַבָּא כְּשֶׁאָדָם עוֹשֶׂה רְצוֹן הַשֵּׁם, בְּבַחֲיִנַת "יִשְׁמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתִגַּל הָאָרֶץ" (תְּהִלִּים צו, יא), שְׁעַל יְדֵי שְׁמִירַת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת הָאָדָם זוֹכֵה לְקַבֵּל שְׁפַע רוּחַנִי וְגִשְׁמִי, וְזוֹכֵה לְבִרְכַת ה' עַד בְּלִי דִי (עִין וִיקְרָא פְּרָק כו פְּסוּק ג וְהִלָּאָה).

וְהַתּוֹרָה בְּמִשְׁךָ שְׁנַיִם עָשָׂר פְּסוּקִים (מִפְּרָק ז פְּסוּק יב עַד פְּסוּק כד), מִתְאַרֶת אֶת הַבְּרִכוֹת הַגְּדוּלוֹת שֶׁיִּגְיְעוּ לְאָדָם שֶׁשׁוֹמֵעַ בְּקוֹל ה' וְהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ הַשֵּׁם.

וְשׁוֹב בְּתַחֲלַת הַפְּרָק הַבָּא מְזַהֵרָה הַתּוֹרָה "כֹּל הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה הַיּוֹם תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת", וּמְבַטֵּיחָה - לְמַעַן תַּחֲיוּן וּרְבִיתֶם וּבִאתֶם וִירִשְׁתֶּם אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאַבְתֵּיכֶם" (דְּבָרִים ח, א), וּמְמַשִּׁיכָה עוֹד וְעוֹד בְּתֵאוֹר הַהַבְּטָחוֹת.

"פֶּן תִּשְׁכַּח"

וּבְאִמְצַע כֹּל תֵּאוֹר הַהַבְּטָחוֹת מְזַהֵרָה הַתּוֹרָה "הִשְׁמֹר לְךָ פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ לְבִלְתִּי שְׁמַר מִצְוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְחֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה"

פְּרִשְׁת עֵקֶב

(דְּבָרִים ח, יא), וְהִשְׁאַלְהָ מִתְבַּקְּשֵׁת, הָרִי כְּאֵן הַתּוֹרָה עוֹסֶקֶת בְּאָדָם שְׂכָבָר שׁוֹמֵר תּוֹרָה וּמִצּוֹת וְלִכֵּן מְקַבֵּל אֶת כָּל הַבְּטָחוֹת הַתּוֹרָה, אִיךְ יִתְכַּן שֶׁהוּא יִשְׁכַּח אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, הָרִי הוּא רוֹאֶה בְּעֵינָיו שֶׁהִשְׁפַּע מְגִיעַ לוֹ מֵהַבוֹרָא יִתְבַּרְךְ עֲבוּר מַעֲשָׂיו?

הָאָדָם נוֹלַד גְּאוּתָן

אֵלָּא שֶׁהַתּוֹרָה הַכִּירָה אֶת לֵב הָאָדָם, שֵׁישׁ בּוֹ אֶת מֵדַת הַגְּאוּהוּ, וְלִכֵּן דּוֹקָא כְּשֵׁישׁ לוֹ הַכֵּל וְטוֹב לוֹ, צְרִיךְ לְהַזְהִיר אֶת הָאָדָם שֶׁלֹּא לִשְׁכַּח אֶת הַשֵּׁם, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר הַכְּתוּב "וַיִּשְׁמַן יִשְׂרָאֵל וַיִּבְעֹט" (דְּבָרִים לב, טו).

אֲזַהֲרָה מִהַתּוֹרָה

וּכְבָּר כָּתַב רַבֵּי מִשֵּׁה מְקוּצִי לְפָנָי כֶּ - 800 שָׁנָה בְּסִפְר מִצּוֹת גְּדוּל בְּהַקְדָּמָה לְחִבּוּרוֹ, שֶׁשְׂכַח לְמִנּוֹת אֶת עוֹן הַגְּאוּהוּ כְּאֶחָד מֵהַלְאוּיִן בַּתּוֹרָה וּמִשְׁמִים הַזְהִירוֹ אוֹתוֹ עַל זֶה: וְגַם בְּעֵינָי לְאוּיִן בָּא אֵלַי בְּחִלּוּם עֵינָי מִרְאֵה בְּזֵה הַלְשׁוֹן, הִנֵּה שְׂכַחַת אֶת הָעֵקֶר "הַשְּׁמֵר לָךְ פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ" (דְּבָרִים ח, יא), כִּי לֹא הָיָה בְּדַעְתִּי לְחַבְּרוֹ בְּמִנְיֵן הַלְאוּיִן, וְגַם רַבְּנֵי מִשֵּׁה (הַרַמְבַּ"ם) לֹא הִזְכִּירוּ בְּמִנְיֵן. וְאֶתְבוֹנֵן אֵלָיו בְּבִקְרָה וְהִנֵּה יִסּוּד גְּדוּל הוּא בִּירְאֵת הַשֵּׁם, וְחִבְרַתִּיו בְּעֵקֶרִים גְּדוּלִים בְּמִקוּמָן.

וְלִכֵּן מְנָה אֲזַהֲרָה זֹ (בְּסִימָן סד): "הַשְּׁמֵר לָךְ פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ" (דְּבָרִים ח, יא), אֲזַהֲרָה שֶׁלֹּא יִתְגַּאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִשְׁפִּיעַ לָהֶם טוֹבָה וַיֹּאמְרוּ שֶׁבְּרוּחַ שְׁלָהֶם וּבְעֵצֶם יָדָם וְעַמְלָם עָשׂוּ וְהִרְוִיחוּ כָּל זֶה, וְלֹא יִחְזִיקוּ טוֹבָה לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִחַמַּת גְּאוּנָם שֶׁעַל זֶה עוֹנָה זֶה הַמִּקְרָא.

שְׂכַחַת הַשֵּׁם

וּבְאַמַּת הָעֵינָי הַזֶּה שֶׁל שְׂכַחַת הַשֵּׁם, יֵשׁ בּוֹ כְּפִיּוֹת טוֹבָה מֵאֵין כְּמוֹתָהּ.

פְּרִשְׁת עֵקֶב

אָדָם לְלֹא תוֹרָה נִהְפָּךְ לְהִיּוֹת כְּמוֹ פְּרֻעָה, עַל פְּרֻעָה אָמְרוּ חֲזו"ל בְּמִדְרָשׁ תַּנְחוּמָא (פְּרִשְׁת שְׁמוֹת סִימָן ה, וּבְרַבְנֵנוּ בְּחַיֵּי שְׁמוֹת פֶּרֶק א פְּסוּק ח) כָּל הַכּוֹפֵר בְּטוֹבָתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ סוֹפּוֹ שְׂיִכְפֹּר בְּטוֹבָתוֹ שֶׁל מְקוֹם. בְּהַתְחַלָּה הוּא כֹּפֵר בְּטוֹבַת יוֹסֵף שְׂכַלְכַל אֶת כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשָׁנוֹת הָרַעֲב (עֵינֵן בְּרֵאשִׁית מִז, פְּסוּק טו וְהֵלָאָה), וְכִפֵּי שְׂאֵמֵר הִכְתוּב "וַיִּקֶּם מֶלֶךְ חֲדָשׁ עַל מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף" (שְׁמוֹת א, ח), וְאַחֵר כֶּךָ כֹּפֵר בְּטוֹבָתוֹ שֶׁל מְקוֹם וְאָמַר "מִי ה' אֲשֶׁר אֶשְׁמַע בְּקִלּוֹ" (שְׁמוֹת ה, ב).

אַל תְּהִיּוּ פְּרֻעָה

אִף אֶחָד לֹא רוֹצֵה לְהִיּוֹת פְּרֻעָה הָרָשָׁע, אֲבָל כְּשֶׁאָדָם כּוֹפֵר בְּטוֹבַת הַשָּׁם יִתְבַּרֵּךְ, וְלֹא זוֹכֵר אֶת חֲסִדְיוֹ הַמְרַבִּים, הוּא צוֹעֵד בְּאוֹתָהּ הַדֶּרֶךְ - דֶּרֶךְ חֲטָאִים (תְּהִלִּים א, א) שֶׁל פְּרֻעָה הָרָשָׁע.

זוֹ הַסִּבָּה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עָשָׂה לְאָדָם כָּל כֶּךָ הִרְבָּה תִּזְכוּרוֹת בְּמִשְׁךְ כָּל הַיּוֹם לְזָכֵר "כִּי ה' אֱלֹקֶיךָ הוּא הִנְתֵּן לְךָ כַּח לַעֲשׂוֹת חֵיל" (דְּבָרִים ח, יח). וּמִיֵּד כְּשִׁפּוֹתְחִים אֶת הָעֵינַיִם בְּבִקּוֹר אוֹמְרִים: "מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ מֶלֶךְ חַי וְקַיִם שֶׁהִחְזַרְתָּ בִּי נִשְׁמַתִּי בְּחִמְלָה רַבָּה אֶמוּנָתְךָ" (סֵפֶר סֵדֶר הַיּוֹם בְּתַחֲלַת סֵפֶרוֹ, וּמִשְׁנֵה בְרוּרָה סִימָן א סְעִיף קָטָן ח), לְלַמֵּד וּלְהַזְכִּיר לְאָדָם לְהוֹדוֹת לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל מַה שֶׁהִחְזִיר לוֹ אֶת נִשְׁמָתוֹ, וְשֶׁהִחְזַר הַנִּשְׁמָה הִיָּה בְּחִמְלָה - כִּי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא חָיֵב לְאָדָם כְּלוּם.

"יָדַע שׁוֹר קִנְהוּ"

וּבִאֲמַת הָאָדָם נוֹלַד כְּפוּי טוֹבָה, "יָדַע שׁוֹר קִנְהוּ וְחִמּוֹר אָבוֹס בְּעֵלְיוֹ - יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַע עִמִּי לֹא הִתְבוּנָן" (יִשְׁעִיָּה א, ג), אִם הָאָדָם לֹא יִלְמַד עַל חוֹבַת הַכֶּרֶת הַטּוֹב וְיִשְׁנֶה אֶת הַמַּדּוֹת שְׁלוֹ, הוּא יִכְפֹּר בְּטוֹבָתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ וְסוֹפּוֹ שְׂיִכְפֹּר בְּטוֹבָתוֹ שֶׁל מְקוֹם.

פְּרִשְׁת עֵקֶב

תּוֹרַת הַחֲסִידוֹת

לְאַחֲרוֹנָה יִשְׁנֶה תּוֹפְעָה נוֹרְאָה שֶׁל כְּמָה אֲנָשִׁים שְׁקוֹרְאִים לְעֶצְמָם 'רַבְּנִים חֲסִידִיִּים' שֶׁהִגְדִּילוּ לַעֲשׂוֹת וְהֵם אוֹמְרִים שְׁאֵלְקִים צְרִיךְ אוֹתָנוּ, וְלִכֵּן הוּא לֹא יִכּוֹל לְהַעֲנִישׁ אוֹתָנוּ עַל כָּלֹם. מִלְּבַד שֵׁישׁ בְּזֶה כְּפִירָה בְּכֶמָה מֵעֵקְרֵי הָאֲמוּנָה כְּמוֹ שֶׁדַּבְּרָנוּ עַל זֶה בְּשַׁעוּרִים, זֶה גַם מֵרְאָה לָנוּ אֵיךְ חַז"ל מִמָּשׁ צִדְקוֹ כְּשֶׁאָמְרוּ שְׁכָל הַכּוֹפֵר בְּטוֹבָתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, סוֹפוֹ שֶׁיִּכְפֹּר בְּטוֹבָתוֹ שֶׁל מְקוּם, וְזֶה בְּדִיּוּק מֵה שֶׁקָּרָה לְאוֹתָם 'רַבְּנִים חֲסִידִיִּים' - שֶׁלֹּא לְמַדּוֹ מוֹסֵר, וְלֹא רְסָנוּ אֶת מִדַּת הַגְּאוּוּה שְׁלֵהֶם, וְלֹא הִגְדִּילוּ אֶת מִדַּת הַכֶּרֶת הַטּוֹב שְׁלֵהֶם, וְלִכֵּן הֵם כּוֹפְרִים בְּטוֹבָתוֹ שֶׁל מְקוּם, וְאוֹמְרִים לְקִדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: "לֹא בִקְשָׁנוּ לְבֹא לְעוֹלָם - אֶתְּהָ הַחֲלֻטָּה, וְזוֹ הַבְּעִיָּה שְׁלֶךְ", אֵלוּ דְבָרֵי חֲצִפְיָה נוֹרְאִים וְדְבָרֵי כְּפִירָה וְטִפְשׁוֹת. וְלִצְעָרְנוּ הֵם מִתְּפָרְסָמִים שׁוֹב וְשׁוֹב וְאֲנָשִׁים קוֹנִים אֶת דְּבָרֵי הַשֶּׁקֶר שְׁלֵהֶם, כִּי זֶה מִתְּאִים לָהֶם לְחִיּוֹת בְּדַמְיוֹן הַזֶּה שְׁאֵלְקִים צְרִיךְ אוֹתָם, וְשֶׁהוּא לֹא יִכּוֹל לְהַעֲנִישׁ אוֹתָם. וְעֲלִינוּ מוֹטְלַת חוֹבַת הַמְּחָאָה, וְלוֹמַר לָהֶם אֶת הַכְּתוּב: "וְאַתָּה כִּי הִזְהַרְתָּ רָשָׁע וְלֹא שָׁב מִרְשָׁעוֹ וּמִדַּרְכּוֹ הִרְשָׁעָה הוּא בַּעֲוֹנוֹ יָמוּת וְאַתָּה אֶת נַפְשׁוֹ הַצֵּלְתָּ" (יחזקאל ג, יט).

סְפָרֵי הַיִּרְאָה

וְהַסְבָּה שְׁמִינִיעִים לְשִׁבוּשִׁים שְׁכֹאֵלָה וְכִדּוּמָה לְאַלֶּה הִיא מְכִיּוֹן שֶׁלֹּא לּוֹמְדִים מוֹסֵר אֲמִתִּי בְּסְפָרֵי הַיִּרְאָה כְּמוֹ שֶׁכְּתַבְנוּ, אִם זֶה סֵפֶר 'רֵאשִׁית חֲכָמָה', וּמִסְכַּת גִּיהֶנָם, וְסֵפֶר 'רוּחוֹת מְסֻפְרוֹת' - שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה פְּתִיָּה זַצ"ל, וְשָׂאֵר הַסְּפָרִים שְׁמִזְכִּירִים לְאָדָם שֶׁהָעוֹלָם לֹא הִפְקָר, וְשֶׁעַל הַכֹּל יָבִיא הָאֱלֹקִים בְּמִשְׁפָּט (קִהְלֵת יב, יד).

"מָה ה' אֵלֶיךָ שֶׁאֵל מַעֲמֹךְ?"

וְכִבֵּר אָמַר מִשֶּׁה רַבְּנוּ לְעַם יִשְׂרָאֵל: "וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֵלֶיךָ שֶׁאֵל

פְּרִשְׁת עֵקֶב

מֵעַמְדָּךְ כִּי אִם לִירְאָה אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ לְלַכֵּת בְּכָל דְרָכֶיךָ וּלְאַהֲבָה אֹתוֹ וּלְעַבְדוֹ אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ, לְשָׁמֵר אֶת מִצְוֹת ה' וְאֶת חֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוְךָ הַיּוֹם לְטוֹב לְךָ" (דְּבָרִים י, יב - יג), הַצּוּוֵי הָרֵאשׁוֹן הוּא "כִּי אִם לִירְאָה אֹתוֹ", וְרַק אַחֲרֵי שֶׁתִּקְנֶה לְךָ אֶת מִדַּת הִירְאָה תוּכַל לְלַכֵּת בְּכָל דְרָכֶיךָ וּלְעַבְדוֹ אֹתוֹ יִתְבַרַךְ, וּלְאַהֲבָה אֹתוֹ.

חַיִּים בְּדַמְיוֹנוֹת

הַיּוֹם אֲנִשִּׁים מְדַמְיָנִים שֶׁהֵם כְּבָר אוֹהֲבִים אֶת ה', אִי אֶפְשָׁר לְעוֹלָם לְהַגִּיעַ לְאַהֲבַת הַשֵּׁם לְלֹא שֶׁקֵּדְמָה לָהּ יִרְאֵת הַשֵּׁם (מֵאוֹר וְשֵׁם פְּרִשְׁת תּוֹלְדוֹת), וְהֵם קוֹרְאִים לְזֶה 'תּוֹרַת הַחֲסִידוֹת' - וְזוֹ טְעוּת גְּדוֹלָה, שְׁמִי שֶׁבְּאֵמֶת לּוֹמֵד בְּסִפְרֵי הַחֲסִידוֹת יִרְאֵה כִּמָּה הִזְהִירוּ עַל עֲנָשִׁים, וְכִמָּה דִּבְרוּ בְּשִׁבַח הִירְאֵת שְׁמִים, וְשֶׁהִדְרֹךְ לְהִתְחִיל בִּירְאֵת שְׁמִים הִיא יִרְאֵת הָעֲנָשׁ, וְכִמּוֹ שֶׁכְּתַבְּבִסְפָּר עֲרַבִי נַחַל (בְּרֵאשִׁית - דְּרוֹשׁ יג) לְהַגְאֹן רַבִּי דָּוִד שְׁלֵמָה אֵיבִישׁיץ זצ"ל מְגֹדְלֵי מְאוֹרֵי הַחֲסִידוֹת בְּמֵאָה ה' - 18, שֶׁהִיָּה מִתְלַמֵּדֵי רַבִּי יַחִיאֵל מִיכָל מְזֻלָּאטְשׁוּב זצ"ל - תְּלַמִּיד הַבַּעַל שֵׁם טוֹב, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, הִנֵּה נִודַע שֶׁבַעבוֹדֵת ה' צָרִיךְ הָאָדָם לִילֹךְ מִמְדַּרְגָּה לְמְדַרְגָּה, וְלִזְהַר כְּאֲשֶׁר נִדְּב לֵב הָאָדָם לְגִשְׁת אֶל עֲבוֹדַת ה', **צָרִיךְ לְהַרְגִיל אֶת עֲצֻמוֹ בִּירְאֵת הָעֲנָשׁ**, שֶׁהִיא הַקְּטָנָה בְּמְדַרְגוֹת, וְכֵאֲשֶׁר הִרְגַל בְּזֶה אֵיזֶה זְמַן, **עַד שֶׁרוֹאֵה בְּעֲצֻמוֹ שֶׁשׁוּב לֹא יִכְשַׁל בְּחֻטָּא בְּשׁוּם אַפֵּן מִחֻמַּת יִרְאָה זו**, יָדַע כִּי הִגִּיעַ זְמַן לְעֵלוֹת לְמְדַרְגָּה יוֹתֵר גְּבוּהָ, וְאֵז יִתְחִיל לְמַאֵס בִּירְאָה זו, וּמִשִּׁים אֶל לְבוֹ, הֵיִתְכַן לְעַבְדוֹ לְמִלְךָ מְלָכֵי הַמְּלָכִים הַמְּלָךְ הַקְּדוֹשׁ מִחֻמַּת יִרְאָה שֶׁל עֲנָשׁ, וְכִי אִם לֹא הִיָּה עֲנָשׁ לֹא הִיָּה עוֹבְדוֹ? (בְּרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁזְּכִינוּ לְהוֹצִיא מִטַּעַם אֲרָגוֹן "בְּעִזְרַת הַשֵּׁם" חוֹבְרַת שְׁלֵמָה הַנְּקֵרָאֵת 'גִּיהֵנִם עַל פִּי הַבַּעַל שֵׁם טוֹב', שֵׁם הָרַב אֶפְרַיִם כַּחֲלוֹן שְׁלִיט"א הוֹכִיחַ שֶׁכָּל הַדְּבָרִים הַלְלוּ לֹא נְכוּנִים). וְהוֹכַחָה הַכִּי פְּשׁוּטָה שֶׁהֵם רְחוּקִים מְדַרְגַּת אַהֲבַת הַשֵּׁם, שֶׁאֶפְלוּ בְּבִקּוּר קֶשֶׁה לָהֶם לְקוּם לְתַפְלָה, וְהֵם מְמַשִּׁיכִים לְלַכֵּת אַחֲרֵי תְּאוֹת לְבָם. אָדָם

פְּרִשְׁת עֵקֶב

שִׂיאֵמַר לְאִשְׁתּוֹ שֶׁהוּא אוֹהֵב אוֹתָהּ, אֲבָל כָּל הַיּוֹם הוּא עוֹשֶׂה מַעֲשִׂים
נֶגֶד רְצוֹנָהּ וּמְצַעֵר אוֹתָהּ, הַאִם הִיא תֵּאֱמִין לוֹ?

וּאֶפְלוּ שֶׁהַרְמַב"ם (רַמְבַּ"ם הַלְכוֹת תְּשׁוּבָה פֶּרֶק י הַלְכָה א) כּוֹתֵב, שֶׁרַק אֶת עַמִּי
הָאָרֶץ וְהַנְּשִׁים מְלַמְּדִים עַל יְרֵאת הָעֲנֻשׁ, לְצַעֲרֵנוּ רַב עִם יִשְׂרָאֵל עוֹנָה
עַל הַהִגְדָּרוֹת הָאֵלוּ, וְלִכֵּן הַחֹבָה הַקְּדוּשָׁה לְבֹא וּלְדַבֵּר וּלְפָרֵסם אֶת
הָעֲנִינִים הַלָּלוּ, לְלֹא שׁוּם שְׁנוּי כְּדַבְּרֵי רַבּוֹתֵינוּ הַקְּדוּשִׁים.